

"ΟΠΩΣ ΜΕ ΘΕΛΕΙΣ"

του Λουϊτζι Πιραντέλλο

('Εθνικὸν Θέατρον)

Ίσως σὲ δ,τι ἀφορᾷ τὸ ἰδεολογικὸ περιεχόμενό του, ὅπως τουλάχιστον τὸ προσφέρει ὁ Σικελὸς συγγραφεὺς, νὰ εἶναι ἀρκετὰ παληωμένο τὸ θέατρό του, γιὰ τὴν ἀνυπαρξίαν ωραίας καὶ ἐν-τικειμενικῶς πραγματικῆς προσωπι-κότητος, μᾶς μίλησαν ἕνα πλήθος σύγχρονοι συγγραφεῖς, πολὺ σημαντι-κώτεροι ἀπὸ τὸν Πιραντέλλο, μεταξύ αὐτῶν ὁ Βαλερὺ καὶ ὁ Προύστ. Ἡ μορφή ὅμως αὐτοῦ τοῦ θεάτρου δια-τηρεῖ ἀκόμη τὴ ζωντάνια καὶ τὴν ἀξία της ἢ τουλάχιστον ἐξακολουθεῖ νὰ βρίσκεται στὸ «κλίμα» τοῦ σύγχρονου θεάτρου. Καὶ ἀκόμη ἐξακολουθεῖ ὁ Πι-ραντέλλο ἂν ὄχι νὰ συγκινή —νομίζω ὅτι βαρύτερη συγκίνησι ποτὲ δὲν μετέ-δωκε— τουλάχιστον νὰ θέλγῃ ἢ, ἀ-κριδέστερα, νὰ κινή τὸ ἐνδιαφέρον. Ἀπὸ τὴν ἀποψὶ αὐτὴ τὸ «Ὅπως με-θέλεις», πού ἀνέβασε προχθὲς τὸ «Ἐ-θνικὸ Θέατρο», δὲν ὑστέρησε καθόλου ἀπὸ ἄλλα ἔργα τοῦ ἰδίου συγγραφέως —καὶ εἶναι κάμποσα— πού εἶδαμε τὰ τελευταῖα τριάντα χρόνια στὰς Ἀθή-νας. Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ θεατοῦ κινεῖ-ται ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή δημιουργεῖται δραμα-τικὴ ἀτμόσφαιρα, πού μένει ἀδιάπτω-τὴ καὶ πού ἐντείνεται στὴν δευτέρα καὶ, ἀκόμη περισσότερο, στὴν τρίτη πράξι. Εἶναι πολὺπλευρὸ τὸ δράμα πού παρουσιάζει ὁ Πιραντέλλο στὸ «Ὅπως με-θέλεις». Ἑρωτικὸ στὸν Γερμανὸ συγγραφέα Κάρλ Ζάλτερ, τόσο ὅξυ μάλιστα σ' αὐτὸν ὥστε ἐπιχειρεῖ ν' αὐ-τοκτονήσῃ, ὅταν πείθεται ὅτι θὰ τοῦ φύγῃ ἡ λατρεμένη γυναῖκα, ἡ «ἄγνω-στη», ἐρωτικὸ καὶ στὴν κόρη του, τὴν Γκρέτα, πού νοιώθει ἕνα διεστραμμένο ἔρωτα πρὸς τὴν ἴδια γυναῖκα, ὅπως ἐπί-σης ἐν μέρει ἐρωτικὸ εἶναι τὸ δράμα καὶ στὸν Μπρούνο, πού πιστεύει ὅτι ἔ-χασε γιὰ πάντα τὴν σύζυγό του καὶ δὲν κατορθώνει νὰ βεβαιωθῇ ἂν ἐκεῖνη πού τοῦ ἐμφανίζεται, ὕστερα ἀπὸ δέκα χρόνια, ὡς γυναῖκα του, εἶναι πρα-γματικὰ ἡ δική του. Στὰ ἄλλα πρό-σωπα, στοὺς θεῖους καὶ στὴν ἀδελφὴ τῆς «ἐξαφανισθείσης» εἶναι τὸ δράμα τῆς ἀμφιβολίας, πού φθάνει ὡς τὴν ἀγωνία, τέλος, στὸ κύριο πρόσωπο, εἶναι τὸ δράμα τῆς «ἀποπροσωποποι-ήσεως», τῆς ἀπωλείας κάθε αἰσθήμα-τος προσωπικότητος, ἐξ αἰτίας τοῦ ξεπεσμοῦ καὶ τῆς δυστυχίας καὶ τῆς δίψας τῆς ἀλγεινότητος —γιατὶ τὴν ἀναζητεῖ ὅλο της τὸ εἶναι— γιὰ ἀγνό-τητα. Μὲ τὰ διασταυρούμενα καὶ ἀλ-ληλοσυγκρούμενα αὐτὰ ἀνθρώπινα δράματα πλάθει τὶς δραματικές του καταστάσεις ὁ Πιραντέλλο καὶ καθὼς τὶς ἀνακατώνει, γιὰ νὰ τὶς τονίσῃ καὶ τὶς ἀναδείξῃ περισσότερο, με-στοιχεῖα παράξενα, σχεδὸν σὰν ἐκεῖνα πού συναντοῦμε στὸ θέατρο τῆς φρί-κης καὶ τοῦ τρόμου, προκαλεῖ ζωηρὸ τὸ θεατρικὸ μᾶς ἐνδιαφέρον, δὲν κα-τορθώνει ὅμως νὰ μᾶς κἀνῃ νὰ μετά-σχουμε ἀρκετὰ στὰ δράματα πού ἐμφα-νίζει, γιατί δὲν ξεκαθαρίζονται ἀρκε-τά, δὲν καταφέρνουμε νὰ δημιουργή-σουμε ἕνα κέντρο δραματικοῦ ἐνδιαφέ-ροντος καὶ γιατί τὸ δεσπόζον θέμα του, ὁ ἀφανισμὸς τῆς προσωπικότητος, εἶναι ἕνα μέγα ἀνθρώπινο δράμα, πού θὰ χρειαζόταν ὅμως ἕνα μεγάλο συγ-γραφέα γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ τὴν ἀντάξια μορφή του.

Εἶμαι ἕνα κορμὶ δίχως δνομα, φωνά-ζει ἡ ἡρωίδα, ἡ «ἄγνωστη», σὲ μιὰ στιγμή πού παίρνει ὀξύτερη συνείδησι τῆς «ἀνωθυμίας» της. Ἀλλὰ γιὰ νὰ νιώ-σουμε σὲ ὅλο τὸ βάθος της αὐτὴ τὴν κραυγὴ, ὅπως καὶ ὀλόκληρο τὸ δράμα ἄλλωστε, θὰ ἔπρεπε ὁ συγγραφεὺς νὰ ἦταν ἱκανός, μὲ δυὸ γεγονότα, μὲ δυὸ τρεῖς φράσεις, νὰ μᾶς κἀνῃ νὰ ψαύ-σουμε πραγματικὰ αὐτὸ τὸ δράμα. Καὶ δὲν ἔχει αὐτὴ τὴν ἱκανότητα. Δὲν εἶναι ποιητὴς (καὶ χωρὶς τὴν ποίησι τίπο-τε, ἀλλοίμονον, δὲν γίνεται) καὶ δὲν ξεχνᾷ ἀρκετὰ τὸν φιλόσοφο, ὅταν γρά-φῃ τὰ δράματά του. Εἶναι μονάχα καὶ μένει ἕνας πάρα πολὺ ἐπιδέξιος —ἐ-πιδέξιος μέχρις ἰδιοφυΐας— θεατρικὸς συγγραφεὺς.

Γιὰ τὴν παράστασι θὰ εἶχα νὰ κάμω σχεδὸν ἀνεπιφύλακτα ἐγκώμια. Ἦταν μία πάρα πολὺ καλὴ παράστασις. Ὁ κ. Σολομὸς νομίζω ὅτι, χωρὶς νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸν ρεαλιστικὸ χαρακτήρα τοῦ ἔργου, διεφύλαξε καὶ ὅλα τ' ἄλλα στοι-χεῖα πού τὸ πλουτίζουν ὅλο ἐκεῖνο τὸ παράξενο, τὸ στιγμὲς στιγμὲς σχε-δὸν ἐφιαλτικὸ, καὶ στὶς κινήσεις, στὶς στάσεις, στὴν σκηνικὴ τοποθέτησι τῶν προσώπων, ὅλο ἐκεῖνο τὸ σὰν ὑπερπρα-γματικὸ πού ἀποτελεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ κύ-ρια γνωρίσματα τοῦ πιραντελλικοῦ θεάτρου. Μὲ μιὰ λέξι ἀπέδωσε πολὺ ἱκανοποιητικὰ, μὲ πιστότητα, ἀλλὰ καὶ μὲ δημιουργικὴ ἐλευθερία, τὸ τό-σο σύνθετο καὶ δυσκολοαπόδοτο πιραν-τελλικὸ κλίμα. Στὸ κλίμα αὐτὸ κινή-θηκαν μὲ ἀρκετὴ ἀνεσι καὶ ὅλοι σχε-δὸν οἱ ἐρμηνευταί, μὲ ἐπικεφαλῆς τὴν κ. Μαίρη Ἀρώνη. Οἱ δραματικές της ἐκρήξεις στὴν πρώτη πράξι εἶχαν θερ-μὴ καὶ πειστικότητά, μετέδιδαν τὸ δράμα της καὶ στὴν τρίτη πράξι ἀ-πέδωσε μὲ ἕνα ἀληθινὸ αἰσθημα τῶν ψυχολογικῶν ἀποχρώσεων, ὅλο τὸ σα-διστικὸ καὶ μαζωχιστικὸ της «παι-χνίδι», τὸν πόνο γιὰ τὴν ἀποτυχία της καὶ τὴ διάστροφον ἡδονὴν της ὅτι εἶχε ὀξύνει στὸ ἔπακρο τὴν ἀγωνιώδη ἀμφιβολία ἐκείνων, κοντὰ στοὺς ὁποί-ους εἶχε ἐλπίσει ὅτι θαύρισκε τὸν ἐ-ξαγνισμό. Ὁ κ. Χρ. Νέζερ — διερω-τώμαι ἂν θὰ μπορούσε νὰ εἶναι πε-ρισσότερο πιραντελλικὸς — ὁ κ. Ἀ-ρώνης, πού θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἴσως λίγο πιὸ νευρώδες τὸ παίξιμό του, στὴν πρώτη πράξι, ὁ κ. Μαλλιαγρός, ὡς φωτογράφος μὲ τὸν κάπως ἀνεξή-γητο ἀλτρουϊσμό, ἡ κ. Χαλκούση, ὡς θεία Λένα, ὁ κ. Φιλιππίδης, ὡς σύζυ-γος τῆς «ἄγνωστης», ὁ κ. Γαλανός, ὡς φίλος, ἡ δις Λεκκού, ὡς ἀδελφὴ τῆς «ἄγνωστης» ἐπλαισίωσαν ἱκανο-ποιητικὰ τὴν πρωταγωνίστρια. Πολὺ ἐπιτυχημένη στὸν ρόλο τῆς τρελλῆς ὑποθετικῆς ἢ πραγματικῆς συζύγου ἡ κ. Α. Μούστάκα. Οἱ σκηνογραφίαι τοῦ κ. Κλώνη ἦσαν στὸν τόνο τοῦ ἔργου.

ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ